



Warszawa, dnia 18 lipca 2018 r.

**Ministerstwo
Spraw Zagranicznych**

Departament Współpracy z Polonią
i Polakami za Granicą

DWPPG.2660.37.2018 / 2

**Pani Dorota Wójcik
Prezes
Fundacja Wolność od Religii
ul. Fryderyka Chopina 41/2
20-023 Lublin**

w nawiązaniu do pisma z dnia 29 czerwca br. pragniemy podziękować za zgłoszone uwagi.

Zasady przyznawania, utraty ważności i unieważniania Karty Polaka oraz właściwość i tryb postępowania organów w tych sprawach reguluje ustawa z dnia 7 września 2007 r. o Karcie Polaka. Obowiązek pytania Wnioskodawcy o znajomość i kultywowanie polskich tradycji i zwyczajów nakłada na konsula art. 1 ust. 1 pkt 1 ww. ustawy. Pani opinia, że „zastosowanie powyższego wyznacznika [...] uznać należy za rozwiązanie niewłaściwe i niepotrzebne” nie może być brana pod uwagę przez konsulów, bowiem są oni zobowiązani do realizacji przepisów prawa, a nie do ich oceniania. Jak Pani słusznie zauważyła kryterium znajomości tradycji nie zostało przez ustawodawcę doprecyzowane, co stawia konsula przed koniecznością brania pod uwagę takich wyznaczników polskiej tożsamości, do jakich odwołuje się dany Wnioskodawca. Na Białorusi, Rosji czy Ukrainie aplikujący zapytani o kultywowanie polskich tradycji bardzo często, z własnej inicjatywy wskazują na przywiązanie do katolicyzmu, obyczaj modlitwy po polsku czy obchodzenie świąt katolickich. Wynika to z uwarunkowań historycznych i jest związane także ze sposobem postrzegania Polaków przez ich ukraińskich, białoruskich czy rosyjskich sąsiadów. Konsulowie nie wymagają od aplikujących ujawnienia przekonań religijnych, nie występuje więc łamanie art. 53 p. 7 Konstytucji RP. Warto tu jednak dodać, że tenże artykuł w punkcie 7 stanowi, iż „Wolność uzewnętrzniania religii może być ograniczona jedynie w drodze ustawy”, a zatem konsul nie może przeciwdziałać temu, by aplikujący uzewnętrzniali swoje przekonania religijne powiązując je z tożsamością narodową. Pytania dotyczące kwestii religijnych mogły się pojawiać w rozmowach z konsulami w konsekwencji wcześniejszych dobrowolnych i składanych z własnej inicjatywy deklaracji aplikujących. Trzeba tu zauważyć, że w praktyce realizacyjnej ustawy o Karcie Polaka stykamy się czasem z próbami uzyskania tego dokumentu przez osoby, które nie poczuwają się do więzi z narodem polskim, a kierują się jedynie korzyściami materialnymi płynącymi z przywilejów, jakimi obdarzeni są posiadacze Karty Polaka. Z tego powodu konsulowie zadają czasem pytania weryfikujące prawdziwość składanych wcześniej przez Wnioskodawcę deklaracji. Jeżeli owe deklaracje dotyczyły powiązań tożsamości z wyznaniem (co zdarza się często), także i pytania weryfikujące mogą

dotyczyć tej sfery. Podkreślić jednak należy, iż rozmowa konsula z aplikującym nie jest „egzaminem” – jak to Pani ujęła. Zadawane pytanie mają jedynie pomóc konsulowi w wyrobieniu sobie opinii o zgodności deklaracji aplikującego z rzeczywistością a błędna odpowiedź lub jej brak nie przesądza ostatecznej decyzji urzędnika. Podsumowując powyższe wyjaśnienia można stwierdzić, że konsulowie w ramach procedur związanych z wydawaniem Karty Polaka nie inicjują omawiania tematów związanych z przekonaniem religijnymi ani światopoglądowymi, które jednak często pojawiają się w rozmowach z aplikującymi z inicjatywy tych ostatnich, co jest związane z uwarunkowaniami historycznymi i środowiskowymi.

Pragniemy zapewnić, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych sprawuje stały i regularny nadzór nad działaniami konsułów w sprawach związanych z realizacją ustawy o Karcie Polaka. Konsulowie przed objęciem stanowisk na placówkach przechodzą gruntowne szkolenia przedwyjazdowe, a w ich trakcie są m.in. informowani, że kryterium wyznaniowe nie może wpływać na decyzję o przyznaniu lub nie Karty Polaka. Organizowane są regularne narady i spotkania z konsulami odpowiedzialnymi za realizację ustawy oraz konsultacje w trybie nadzoru. W tych działaniach zwraca się szczególną uwagę na okoliczność, iż ustawa o Karcie Polaka nie precyzując kryteriów „znajomości i kultywowania polskich tradycji i zwyczajów” obarcza konsulów odpowiedzialnością wcześniej nie spotykaną w praktyce konsularnej. Muszą oni bowiem podejmować decyzję administracyjną w kwestii nie podlegającej konkretnie ustalonym kryteriom.

W Pani wniosku sformułowana została opinia, iż stosowanie kryterium znajomości i kultywowania polskich tradycji powinno być poddane „odpowiedniej wykładni prawnej”. Pogląd taki można uznać za oczywisty, z punktu widzenia urzędnika trzeba jednak zadać pytanie, jaką wykładnię można uznać za „odpowiednią”. Dla Ministerstwa Spraw Zagranicznych obowiązująca jest litera ustawy. Ustawodawca zaś zrezygnował z doprecyzowania wymienionego kryterium, ale też nie upoważnił do takiego doprecyzowania żadnej innej instytucji. Nie można więc także doprecyzować kryterium w trybie nadzoru. Działania nadzorczo kontrolne Ministerstwa Spraw Zagranicznych w odniesieniu do procedur podejmowania decyzji o wydaniu Karty Polaka skupiają się w tej sytuacji na wskazywaniu niebezpieczeństw związanych z możliwością naruszenia różnych przepisów prawa w czasie realizacji wyżej wymienionych procedur.

Pragniemy zapewnić Panią, że w ramach tych działań konsulowie zostaną powiadomieni o Pani wniosku oraz zaznajomieni z treścią niniejszej odpowiedzi na wniosek.

Z wyrazami szacunku,

Hubert Czerniuk

Hubert Czerniuk
Dyrektor